TÜRK SİYASAL HAYATINDA
Siyasi Fikir Temsilleri- II

EDİTÖR
İLHAN BİLİCİ

Cumhuriyet'in 100. Yılı münasebetiyle 26 akademisyen/araştırmacının katkısıyla hazırlanan Türk Siyasal Hayatında Siyasi Fikir Temsilleri I-II temalı seride Modern Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren günümüze kadar geçen süreçte hâkim olan siyasal ve toplumsal fikir hareketi temsillerinin siyasi tezleri doğrultusunda bir portre çizilmektedir. Bu portre okuyucuya söz konusu zamansallıkta ortaya çıkmış siyasal, sosyo-kültürel ve iktisadi etkileri hissedilmiş egemen toplumsal ve siyasi fikir temsillerinin bir araştırmasını sunmaktadır. Bu araştırma neticesinde düşün dünyamızda gündem oluşturan ve gündemde kalmayı başaran siyasi fikir hareketi temsillerinin ortaya çıkış süreçleri, kurucu kadroları, siyasi tezleri ve siyasal yaşam bağlamında yol açtıkları etkiler ortaya konulmuştur. Serinin ikincisini oluşturan elinizdeki bu kitapta 1960'lı yıllardan sonra ortaya çıkmış aşağıdaki hâkim fikir temsilleri işlenmiştir:

- Türkiye İşçi Partisi
- Fikir Kulüpleri Federasyonu
- Yön Hareketi
- Barış Dünyası
- Yeniden Milli Mücadele Hareketi
- Milli Görüş Hareketi
- Milli Demokratik Devrim Hareketi
- Ülkücü Hareket
- Akıncılar Hareketi
- Aydınlar Ocağı
- Atatürkçü Düşünce Derneği
- Liberal Düşünce Topluluğu
- Kürt Hareketi

Fiyat

ISBN 978-605-9835-43-5
9 786059 835435

Bandrol

EDİTÖR-İLHAN BİLİCİ TÜRK SİYASAL HAYATINDA SİYASİ FİKİR TEMSİLLERİ - II tezkire

TÜRK SİYASAL HAYATINDA
Siyasi Fikir Temsilleri- II

EDİTÖR
İLHAN BİLİCİ

tezkire

TÜRK SİYASAL HAYATINDA SİYASİ FİKİR TEMSİLLERİ- II

Editör
İlhan BİLİCİ

tezkire

tezkire

Türk Siyasal Hayatında Siyasi Fikir Temsilleri- II

Editör: İlhan BİLİCİ

Tezkire Yayınları: 57
ISBN: 978-605-9835-43-5

Yayın:
© Tezkire Yayınları, 2023

Yayın Yönetmeni: Yunus BADEM
Yayına Hazırlayan: Bilsen UYGUR
Tashih: Ferhat İMER
Son Okuma: Yunus MUCAN
Kapak Tasarım: Yeşim POLAT
Grafik Tasarım: Uluslararası Piri Reis Kültür Ajansı

1. Baskı: Tezkire Yayınları, Eylül 2023, Ankara

Anahtar Kavramlar / Key Concepts
Türk Siyasal Hayatı, Siyasal Hayat ve Kurumlar, Siyasal Akımlar ve Siyasal Düşünce Tarihi, Siyasal Düşünceler

Turkish Political Life, Political Life and Institutions, Political Movements and History of Political Thought, Political Thoughts

Tüm hakları saklıdır. Bu kitabın tümünün veya içeriğinin herhangi bir bölümünün yayıncının yazılı izni olmadan fotokopi dâhil, elektronik ya da mekanik herhangi bir yolla çoğaltılması yasaktır.

Baskı: Sebat Ofset
Sertifika No: 46039

Tezkire Yayınları
Yayıncılık Sertifika No: 52493
1071 Usta Plaza - Kızılırmak Mah. 1443. Sok. No: 25
Çankaya/Ankara

Alemdar Mah. Çatalçeşme Sok. No:42/2 Cağaloğlu-Fatih/İstanbul

Tezkire, Çizgi Kitabevi Markasıdır.

www.tezkireyayinlari.com
Twitter: @tezkirekitap

Dr. İlhan BİLİCİ

1987 yılında Trabzon/Çaykara'da doğdu. Lisans eğitimini 2012 yılında Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü'nde tamamladı. Yüksek lisans derecesini bir süre dil eğitimi aldığı Birleşik Krallık'ta bulunan Sheffield Üniversitesi'nde siyaset bilimi alanında almıştır. Doktora eğitimini ise Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda tamamladı. Akademik kariyerine 2017 yılında Bayburt Üniversitesi'nde başlayan Bilici, halihazırda Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde Dr. Öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Akademik çalışma konuları arasında Türk siyasal hayatı, siyasal hayat ve kurumlar, siyaset sosyolojisi, uluslararası siyaset gibi alanlar/konular yer alan yazarın kitap, kitap bölümü, makale ve bildiri olmak üzere ulusal ve uluslararası birçok akademik yayını bulunmaktadır.

tezkire

Kısaltmalar Listesi

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
A.e.	: Aynı Eser
A.g.e.	: Adı Geçen Eser
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AK Parti	: Adalet ve Kalkınma Partisi
Bşk. Yrd.	: Başkan Yardımcısı
Bkz.	: Bakınız
Bs.	: Baskı
C.	: Cilt
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
Çev.	: Çeviren
DİB	: Diyanet İşleri Başkanlığı
Dkab	: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
DSP	: Demokratik Sol Partisi
Haz.	: Hazırlayan
HDP	: Halkların Demokratik Partisi
Hz.	: Hazreti
LGBT	: Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Transgender
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
S.	: Sayfa
SHP	: Sosyal Demokrat Halkçı Parti
Vb.	: ve Benzeri
Yay.	: Yayınları
Y.y.	: Yazar Yok
Y.y.	: Yer Yok

tezkire

İçindekiler

Takdim 9

İhtiyati Bir Söylemden Parlamenter Özgüvene:
Türkiye İşçi Partisi (1961-1971) 15
İlhan BİLİCİ

1968 Kuşağının Bir Durağı
Fikir Kulüpleri Federasyonu 42
Kerem HOCAOĞLU

Türk Solunun 'Yön'ünü Tayin Edenler:
Yön Hareketi 65
Emrah ATAR

Ahmet Hamdi Başar'ın 'Barış Dünyası':
Müstakil Bir Sentez İddiası 86
Mehmet Talha PAŞAOĞLU

"Mücadelecilik Bitmez" Türk Sağının
Derin Hareketi Yeniden Milli Mücadele 104
Cenk BEYAZ

Türkiye'nin Tali Unsurundan Asli Unsuruna
Geri Dönüşün Serencamı: Milli Görüş Hareketi 123
Abdullah AYDIN- Ömer Bahadır GÜRBÜZ

Türk Siyasetinde "Milli Demokratik Devrim"
Tezleri ve Politik Yansımaları 147
Mustafa Cem OĞUZ

Sosyal ve Siyasi Mücadeleden Resmi Söyleme
Ülkücü Hareket'in Dinamikleri (1965-2002).....174
Enes Bahadır KIZAK

İdeolojik Mücadelede "Üçüncü Yol" Arayışı:
Akıncılar Hareketi.....204
Arif Behiç ÖZCAN

Milli İradeci Parlamenterizmden, Olağanüstü Durumcu
Otoriterizme: Türk Sağı'nda Schmittyen
Siyasal Evrenin Kuruluşu ve Aydınlar Ocağı.....227
Onur TÜRKÖLMEZ

Partilerüstü Sivil Toplum Kurumu Olarak
Atatürkçü Düşünce Derneği 246
Hakan KARADİKEN

Liberalizmin Türkiye Serüveni ve
Liberal Düşünce Topluluğu.....266
Canan TERCAN

Kürt Hareketi'nin
Siyasal Partiler Boyutunda İncelenmesi.....289
Selçuk KAHRAMAN

İndeks.....332

Cumhuriyet'in 100. Yılına...

Takdim

Türk siyasal hayatında fikir akımları, Osmanlı-Türk modernleşmesiyle birlikte temelleri atılan, İmparatorluğun son yüzyılında devleti ayakta tutma saikiyle biçimlenen, dönemin münevverlerince oluşturulmuş 'reçeteler' olarak tanımlanabilir. Bu fikir akımlarının vücuda gelmesinde, Osmanlı İmparatorluğu'nun son yüzyılında yaşanan dağılma süreci ve travmaların sona erdirilmesi ile Avrupa'nın, altyapıda kapitalizm, üst yapıda da aydınlanma düşüncesine dayalı üstünlüğüne karşı siyasi, ekonomik ve sosyal alanda yaşanan geri kalmışlığa çözüm bulma arayışlarının etkili olduğu görülmektedir. Osmanlı'nın son döneminde başlayan bu entelektüel çabalar, modern devletin -Cumhuriyet rejimi ve ulus-devlet yapılanmasının- kurulmasıyla birlikte devam etmiş, siyasal tartışmalar ve sorunlar böylece eski rejimden yeni sisteme tevarüs etmiştir. Bahse konu olan ve geçmişten günümüze süreklilik paradigması çerçevesinde sirayet eden tartışmaların başında iktidar-muhalefet ilişkileri gelmektedir.

Modern devletin kuruluşundan günümüze kadar geçen süreçte iktidar-muhalefet ilişkilerine ilişkin yapılan değerlendirmelerde çoğu zaman ideolojik boyut ön plana çıkmakta, ötekileştirici ve ayrımcı üslup kendisini hissettirmektedir. Siyasal ve toplumsal yaşamda kutuplaşmaya yol açan ve güncel siyasete etki eden bu tarihsel mirasın içeriğini anlamlandırmanın yegâne yöntemlerinden biri bunu oluşturan tarihsel ve toplumsal koşulların analiz edilmesinden geçmektedir. Bu çerçevede süreli yayınların kendileri ya da süreli yayınlar etrafında kümelenmiş aydınların siyasal tezlerinin incelenmesi bir başlangıç noktası oluşturabilir.

Cumhuriyetin 100. yılına özel olarak iki cilt halinde hazırlanan bu eserde yukarıda mevzubahis olan kaygının giderilmesi amaçlanmaktadır. Bu çerçevede Modern Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren günümüze kadar geçen süreçte hâkim olan siyasal ve toplumsal fikir hareketi temsillerinin siyasi tezleri doğrultusunda bir portre

sunulmaktadır. Başka bir deyişle, bu kitap serisi düşünce dünyamızda derin izler bırakan ve etkileri hala devam edip gündemde kalmayı başaran siyasi fikir hareketleri ve temsillerinin ortaya çıkış süreçleri, kurucu kadroları, siyasi tezleri ve siyasal tartışmalara etkileri karşılaştırmalı ve sistematik bir şekilde ortaya konulmuştur.

Nihayetinde Cumhuriyet'in 100 yıllık siyasal birikiminin oluşmasında etkisi yadsınamayacak, sağ ve sol gruplar temelinde Türk siyasal ve toplumsal yapısının şekillenmesinde etkili olan süreli yayınlar ve ideolojik örgütlerin siyasal tezlerinin irdelenmesi, akademik açıdan bu eserin özgün yanına işaret etmektedir. Bu doğrultuda oluşturulan konu başlıklarının seçilmesinde çalışmanın özgün yönünü vurgulaması itibarıyla dönem, siyasal sistem ve düşünceler üzerindeki etkileri ve temsil nitelikleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu noktadan hareketle, Türk siyasal hayatı özelinde siyasi fikir hareketleri ya da siyasi fikir temsilleri konusunda sosyal bilimcilerin önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Bu sorumluluk bilinciyle ilgili literatüre katkı sunmak amacıyla yola çıkan bu kitap serisinin, birbirinden değerli akademisyenlerin katkılarıyla tamamlanması ve Türk siyasal hayatı literatürüne güncel bir katkı sunması hedeflenmektedir.

İki cilt halinde hazırlanan kitap serisi alanında özgün eserler kaleme alan 26 akademisyen/araştırmacının katkısıyla 23 alt başlıktan meydana gelmiştir. Bu alt başlıkların her birinde ele alınan konular siyaset bilimi başta olmak üzere Türk siyasal hayatı, siyaset sosyolojisi, uluslararası ilişkiler, gazetecilik gibi farklı disiplinin bakış açısına göre şekillenerek ilgili alanlara katkı sağlayacak nitelikte hazırlanmıştır. *Türk Siyasal Hayatında Siyasi Fikir Temsilleri – II* başlığıyla hazırlanan ikinci citte 1960'lı yıllardan yakın döneme kadar kurulan hâkim siyasi fikir temsilleri 14 akademisyen/araştırmacı tarafından 13 alt başlıkta ele alınmıştır.

Bu çerçevede İlhan Bilici, "İhtiyati Bir Söylemden Parlamenter Özgüvene: Türkiye İşçi Partisi (1961-1971)" başlığıyla Türkiye İşçi Partisi'nin (TİP) kuruluşundan kapanışına kadarki on yıllık varlık mücadelesinde benimsediği ideolojik formasyonun niteliği, siyasi tezleri ve siyasal yaşam açısından yol açtığı etkileri incelemiştir. Yazar TİP'i sosyalist fikirlerin toplumsallaşmasında ideoloji-birey arasındaki ilişkinin kavileşmesinde etki değeri yüksek bir hareket olarak değerlendirmiştir.

Kerem Hocaoğlu, "1968 Kuşağının Bir Durağı Fikir Kulüpleri Federasyonu" temasıyla Türk siyasal yaşamında 68 Kuşağı olarak bilinen ekolün fikir örgütlenmesini teşkil eden Fikir Kulüpleri Federasyonu'n (FKF) kuruluş öyküsü, siyasi tezleri ve maruz kaldığı yol ayrımlarını dönemin konjonktürüne atıfla ele almıştır.

Emrah Atar, "Türk Solunun 'Yön'ünü Tayin Edenler: Yön Hareketi" temasıyla 1960'lı yılların hâkim sosyalist örgütlenmesi ve fikir hareketi olarak *Yön* Dergisi etrafında kümelenmiş aydınların temel siyasi tezlerini sorgulamıştır. Yazar *Yön* Hareketi'ni güçlü bir entelektüel birikime sahip, geleneksel ideolojik ve siyaset tarzlarına eleştirel yaklaşan ve gerektiğinde yeni model ve tarzların inşasına kaynaklık edebilecek nevi şahsına münhasır bir örgütlenme olarak değerlendirmiştir.

Mehmet Talha Paşaoğlu, "Ahmet Hamdi Başar'ın Barış Dünyası: Müstakil Bir Sentez İddiası" başlıklı çalışmasıyla Cumhuriyet'in ilk yıllarından 1971'e kadar Türkiye'nin siyasal ve entelektüel hayatında özgün bir yer edinmiş olan A. Hamdi Başar'ın 1960'lar boyunca yayımladığı Barış Dünyası dergisini analiz etmiştir. Yazar ayrıca tek parti döneminden 27 Mayıs sonrası siyasal serüvene Başar'ın bizzat yaptığı katkıların özütü olarak yorumlanabilecek derginin dönemsel atmosfere nasıl yansıdığını ve bu yansımanın ne kadarının Başar'ın kişisel varlık davası ve müstakil bir savunma hattı olarak inşa edildiğini ortaya koymuştur.

Cenk Beyaz, "'Mücadelecilik Bitmez' Türk Sağının Derin Hareketi Yeniden Milli Mücadele" temalı çalışmasında sağ cenahta bir gençlik hareketi olarak belirli bir dönemde ön plana çıkmayı başarabilen Yeniden Milli Mücadele Hareketi'nin ortaya çıkışını, gelişimini, mensuplarının dağılışını ve nihayetinde etkisini yitirme sürecini ele almıştır. Bu doğrultuda yazar hareketin tarihi sürecini, benimsediği siyasi tezleri ve fikri arka planını, eylem biçimleri ile yayın faaliyetlerini yakın bir markaja almıştır.

Abdullah Aydın ile Ömer Bahadır Gürbüz tarafından kaleme alınan "Türkiye'nin Tali Unsurundan Asli Unsuruna Geri Dönüşen Serencamı: Milli Görüş Hareketi" başlıklı çalışmada Milli Görüş Hareketi'nin (MGH) ideolojik temelleri, ortaya çıkışı ve partileşme öncesi dönemi incelenmiştir. Sırasıyla yazarlar Milli Nizam Partisi, Milli Selamet Partisi, Refah Partisi, Fazilet

Partisi ve Saadet Partisi gibi siyasal partilerin MGH'nin gelişiminde/bölünmesinde üstlendikleri rolü ortaya koymuşlardır.

Mustafa Cem Oğuz, "Türk Siyasetinde 'Milli Demokratik Devrim' Tezleri ve Politik Yansımaları" temasıyla sosyalist örgütlenme içerisindeki en aktif hareketlerden birisi olan Milli Demokratik Devrim'i (MDD) 1960'lı yıllardaki üniversite gençliği arasındaki yüksek popülaritesi ve TİP ile olan mücadelesi bağlamında değerlendirmiştir. Yazar Türkiye sosyalist hareketin ana omurgası konumuna erişen MDD'nin temel başarısını siyasi tezlerin inşasında güçlü Kemalizm vurgusu ile milliyetçilik, halkçılık, devletçilik gibi değerlere dayandırılmasına bağlamıştır.

Enes Bahadır Kızak kaleme aldığı "Sosyal ve Siyasi Mücadeleden Resmi Söyleme Ülkücü Hareket'in Dinamikleri (1965-2002)" başlığıyla Ülkücü Hareket'in tarihsel gelişimi ve 1960'ların ortalarından itibaren başlayan gelişimi ile 2002'deki seçimlere kadar geçen sürede yaşadığı kırılmalar ve bu kırılmaların etkilerini değerlendirmiştir. Yazar, çalışmasında Ülkücü Hareket'in ideolojik gelişimini etkileyen faktörleri değerlendirmekle birlikte, özellikle 12 Eylül'de gerçekleşen askeri darbenin hareket üzerindeki etkisini ve 1980'lerin ortalarından itibaren yaşanan toparlanma sürecini ve sonuçlarını incelemiştir.

Arif Behiç Özcan, "İdeolojik Mücadelede 'Üçüncü Yol' Arayışı: Akıncılar Hareketi" temalı çalışmasıyla 1975'te kurulan ve Türkiye'nin en fırtınalı yıllarında etkili olan siyasi gençlik hareketlerinden biri olan Akıncılar Hareketi'ni tarihsel ve siyasi bağlamla ele almıştır. Akıncılar Hareketi'nin ortaya çıkış sürecinin, hareketin ruhunun ve diğer gençlik hareketleriyle ilişkilerinin ele alındığı bu başlıkta yazar, bir yandan Türkiye'nin Soğuk Savaş yıllarında yaşadığı siyasal dinamizmi bir yandan da Akıncılar'ın bu dinamizme olan katkılarını eleştirel bir değerlendirmeye tabi tutmuştur.

Onur Türkölmez'in kaleme aldığı "Milli İradeci Parlamentarizmden, Olağanüstü Durumcu Otoriterizme: Türk Sağı'nda Schmittyen siyasal Evrenin Kuruluşu ve Aydınlar Ocağı" başlıklı çalışmasıyla Türk sağının ortaya çıktığı ilk yıllarda antikomünizm ve tek parti rejimin muhalefet ekseninde geliştirdiği milli iradeci söylemin, yetmişli yıllarda Aydınlar Ocağı tarafından devletçi otoriter çizgiye doğru nasıl evrildiği tartışılmıştır. Türkölmez, Carl Schmitt'in sağ otoriteryenizme kaynaklık eden düşünsel

ve siyasal evrenin ilk defa yetmişli yıllarda Türk sağına Aydınlar Ocağı aracılığıyla dahil edildiğini ileri sürmüştür. Bu durumun Türkiye'nin içinden geçtiği koşullarla da ilişkili olduğunu savunan yazar, çalışmasında Schmitt'in görüşleriyle Aydınlar Ocağı'nın görüşleri arasında içeriksel bir karşılaştırma yapmıştır.

Hakan Karadiken, "Partilerüstü Sivil Toplum Kurumu Olarak Atatürkçü Düşünce Derneği" temasıyla Atatürkçü Düşünce Derneği'nin (ADD) tarihsel serüvenini, politik konumunu, siyasi partiler ile ilişkisini ve toplumsal olaylara bakışını ve nihayetinde geleceğe ilişkin beklentilerini ele almıştır. Yazar ADD'ye dair ne ve nasıl sorularını yanıtlamaya çalışarak Kemalizm'i Neo-Kemalizm kavramı üzerinden ADD söylem ve pratikleri çerçevesinde incelemiştir.

Canan Tercan, "Liberalizmin Türkiye Serüveni ve Liberal Düşünce Topluluğu" başlıklı çalışmasıyla liberalizmin Türkiye'deki rolüne ve destek kitlesine dikkat çekerek liberalizmin Türkiye seyrini siyasal konjonktür ile ilişkilendirmiş ve Liberal Düşünce Topluluğu'nu (LDT) ele almıştır. Batılı bir ideoloji olan liberalizmin, halkın talepleri üzerine değil siyasal erkin dönemsel politik tercihi neticesinde politikalara dahil edildiğini vurgulayan yazar Türkiye'de devlet, liberalizm ve birey üçlüsünü LDT ekseninde mercek altına almıştır.

Selçuk Kahraman, "Kürt Hareketi'nin Siyasal Partiler Boyutunda İncelenmesi" temasıyla Türkiye özelinde bir inceleme gerçekleştirmiştir. Bu incelemede Türkiye'deki tüm Kürt partileri içerisinden seçimlere doğrudan katılarak temsil mücadelesi veren siyasal partilerden hareketle Kürt Hareketi'nin ortaklaştıkları hedefler saptanmıştır. Böylelikle yazar, tek bir eğilim, tek bir yapı ya da tek bir siyasal gelenek üzerinden inceleme gerçekleştirmekten ziyade çoğulcu bir perspektifle Kürt Hareketi'nin genel bir çerçevesini ve farklı eğilimlere karşın mutabık olunan Kürt siyasal taleplerinin belirlenmesini sağlamıştır.

İlhan BİLİCİ
Trabzon-Çaykara, 2023

Türk Solunun 'Yön'ünü Tayin Edenler: Yön Hareketi

Emrah ATAR*

Giriş

Cumhuriyet'in kurulması ile uzun yıllar tek partili dönem hakimiyetini sürdürmüştür. Bu dönem içerisinde çok partili siyasete geçiş denemeleri gerçekleşse de başarı sağlanamamıştır. Ancak 1950'li yıllara gelindiğinde çok partili hayata geçiş çabaları beraberinde farklı ideolojik yaklaşımların siyasi mecrada kendilerine yer bulmalarına hem zemin hazırlamış hem de daha etkin bir siyasetin var olmasına kaynaklık etmiştir. Parlamenter demokrasinin benimsenmesinin uzun yıllar alması ve bu süreç içerisinde gerçekleşen 1960 darbesi sonrasında ortaya çıkan yeni anayasa Türk siyasal hayatında yeni fikir ve eylem hareketlerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bu eylem ve fikir hareketlerinden birisi bir grup aydın tarafından 1960'lı yıllarda kurulan ve etkileri günümüze kadar sirayet eden *Yön* Dergisi etrafındaki hareketlenmedir. Bu minvalde kitabın bu kısmında sosyalizmin hâkim temsilcisi ve kuramcısı olan Yön Hareketi'nin siyasal yaşamdaki karşılığı ele alınmaktadır. Söz konusu hareket sosyalizmin sosyal adalet içinde hızlı bir iktisadi kalkınma[172] stratejisiyle hayat bulacağı inancını savunmaktadır. Ancak *Yön* dergisi etrafında örgütlenen aydınlar salt sosyalizmi değil aynı zamanda Kemalizm'i de ideolojik bile-

* Doç. Dr. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, emrah.atar@erdogan.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1221-5415

172 Doğan Avcıoğlu, "Yapıcı milliyetçilik", *Yön*, 1962, s. 3.

senecek amaç ve hedefler noktasında dergi kendini kamuoyunun taktirine sunmuştur. Siyasi tasvir inşa edilirken Atatürk dönemi tek partili siyasal yaşam yüceltilirken çok partili siyasal hayat yerilmiştir. Bu noktada devletçilik prensibine sürekli referanslar verilmiştir.

Yön Hareketi düşünsel dünyasını inşa ederken Kemalizm'e ve onun ilkelerine sadık kalmıştır. Kemalizm'in özellikle muasır medeniyetler seviyesine ulaşmada temel bir enstrüman olarak görülmesi ve sosyalizmin meşrulaştırılmasında kullanılması ön plana çıkmaktadır. Kemalist düşüncenin uygulanabilmesinde sosyalizm bir araç olarak görülmüş ve Marksizm'den de önemli ölçüde istifade ettikleri görülmektedir. Bu minvalde sınıf ayrımının ortadan kalkması ve sosyal adaletin gerçekleşmesi gibi temel kavramların devlet politikası olarak benimsenmesi doğrultusunda bir çaba ortaya konulmuştur. İktisadi kalkınmanın devletçilik özelinde hayat bulması gerektiği ve II. Dünya Savaşı sonrası liberal ekonominin yanılgısı ağır bir tonda eleştirilmesi Yön'ün çizgisini oluşturmuştur. Türkiye'ye özgü geliştirilen az gelişmiş ülke sosyalizmi ya da Türkiye sosyalizmi söylemleri Türkiye gibi azgelişmiş ülkeler için bir çıkış yolu olarak görülmüştür. Bu açıdan Türk solunun en etkili fikir hareketlerinden birisi olmuştur.

Kaynakça

Altan, Çetin. "Arslan Makaracı". *Yön*, 7 (1962).

Altan, Çetin. *Onlar Uyanırken: Türkiye Sosyalistlerinin El Kitabı*. İstanbul: Yordam Kitap, 2017.

Altan, Çetin. "Yaşasın Liberalizm". *Yön*, 1 (1961).

Altun, Fahrettin. "Kemalist Bir Modernleşme Yorumu Olarak Yön Dergisi". *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 2/1 (2004): 551-75.

Atılgan, Gökhan. *Yön-Devrim Hareketi: Kemalizm ile Marksizm Arasında Geleneksel Aydınlar*. İstanbul: Yordam Kitap, 2018.

Avcıoğlu, Doğan. "Azgelişmiş Ülkelerde Antiemperyalist Mücadele: Halkçı, Devletçi, Devrimci ve Milliyetçi Kalkınma Yolu". *Yön*, 111 (1965).

Avcıoğlu, Doğan. "Milliyetçilere Sesleniş". *Yön*, 78 (1964).

Avcıoğlu, Doğan. "Sosyalizm Anlayışımız". *Yön*, 36 (1962).

Avcıoğlu, Doğan. "Yapıcı milliyetçilik". *Yön*, 4 (1962).

Aydemir, Şevket Süreyya. "Akımlar Arasında". *Yön*, 46 (1962).

Aydemir, Şevket Süreyya. "Komünizm İle Mücadele". *Yön*, 38 (1962).

Aydemir, Şevket Süreyya. "Memleketçi Sosyalizmin İlkeleri". *Yön*, 58 (1963).

Aydemir, Şevket Süreyya. "Türk Sosyalizmi ve Fikir Atatürkçülüğü". *Yön*, 7 (1962).

Aydemir, Şevket Süreyya. "Türk Sosyalizminin İlkeleri". *Yön*, 56 (1963).

Aydınoğlu, Ergun. *Türkiye solu, 1960-1980:* "bir amneziğin anıları". İstanbul: Versus Kitap, 2007.

Barkin, Ersan. *Yön dergisi yazılarında demokrasi anlayışı*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.

Bilici, İlhan. *Demokrasi, Vesayet ve Yön: Türk Siyasal Hayatına "Yön" Veren Aydınlar*. Konya: Tezkire Yayınları, 2022.

Bilici, İlhan. "Yöncüler'in İktidar Stratejisi Tahayyülü: Yön Dergisi'nde (1961-1967) Nâsır'ın Sosyalist İktidarı". *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 23/4 (2022): 226-42.

"Çankaya Müzayede | *Kim* Dergisi". Erişim 19 Mayıs 2023. https://cankayamuzayede.com/listing/928177-16-Muzayede-kitapgazetedergi-Lot-81-kimdergisi/.

Çiçek, Atıl Cem. *Türk siyasal yaşamında Yön dergisi: 1961-1967*, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.

Ertuğrul, Esen. *Yön/devrim hareketi içinde bir siyaset adamı ve bürokrat: Cemal Reşit Eyüboğlu*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.

Güngör, Berkan. "1960'lı Yıllarda Türk Solunun Almaşıklığı: Sosyalizm ve Milliyetçilik". *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 23/3 (2021): 859-90. https://doi.org/10.26745/ahbvuibfd.913864.

Kivilcimli, Hikmet. *27 Mayıs ve Yön Hareketi'nin Sınıfsal Eleştirisi*. 2. bs. İstanbul: Derleniş Yayınları, 2014.

Koçak, Cemil. *Akis Dergisi: Ümit ve Hayal Kırıklığı (1954-1957)*, İstanbul: VakıfBank Kültür Yayınları, 2022.

Lipovsky, Igor. "The legal socialist parties of Turkey, 1960–80". *Middle Eastern Studies* 27/1 (1991): 94-111.

Lipovsky, Igor. "The Socialist Movement in Turkey 1960-1980 | *Brill*". Erişim 19 Mayıs 2023. https://brill.com/display/title/1248.

Özdemir, Hikmet. *Doğan Avcıoğlu: Bir Jön Türk'ün Ardından*. Ankara: Bilgi Yayınevi, 2000.

Özdemir, Hikmet.*Yön hareketi: kalkınmada bir strateji arayışı*. Ankara: Bilgi, 1986.

Selçuk, İlhan. "Milliyetçiliğin Temelleri". *Yön*, 96 (1965).

Selçuk, İlhan. "Yeni Ufuklara Doğrulurken", *Yön*, 222 (1967).

Soysal, Mümtaz. "Dış Hegemonya Tartışması". *Yön*, 94 (1965).

Şenel, Alaeddin. "Okuyucu'dan Yön'e – Liberal Sistemin Fiyaskosu". *Yön*, 3 (1962).

Uyar, Çağhan. "Yön ve Devrim Hareketine Göre Laiklik (1961-1971)". *Tarih ve Gelecek Dergisi* 8/1 (2022): 1-32.

Ünlü, Barış. *Bir Siyasal Düşünür Olarak Mehmet Ali Aybar ve Dönemi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.

Yakup, Kaya ve Rezzan Yücer. "Kadro ve Yön hareketlerinin ideolojik analizi". *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 7/2 (2018): 561-82.

Yalçın, Aydın. "Forum'un Uyandırdığı İlgi". *Yeni Forum*, 15 (1980).

Yesevi, Çağla Gül. "Türk Milliyetçiliğinin Evrimi". *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi* 4/2 (2012): 75-85.

Yılmaz, Eray. "Şevket Süreyya Aydemir ve Milli Sol Yaklaşım". *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi* 8/16 (2012): 93-111.

Yön. "YÖN'den Okuyucuya". *Yön*, 222, (1967).

Yurtsever, Haluk. *Yükseliş ve Düşüş: Türkiye Solu 1960-1980*. İstanbul: Yordam Kitap, 2016.